

MİLLİ UNSURLARIN HÂKİMİYETİ ÇERÇEVESİNDE ATSIZ VE SERDENGEÇTİ’NİN ŞİİRLERİNDEKİ TEMATİK ÖRGÜ ÜZERİNE

Vedat YEŞİLÇİÇEK*

Özet

Osman Yüksel ve Atsız, ortaya koydukları eserler, hayatları ve düşünceleri ile halen Türk edebiyatı ve düşünce hayatının en mümtaz şahsiyetlerindedir. Bu iki ismin, özünde bağlı oldukları değerler ve bu değerlerin beslendiği kaynak aynıdır. Aynı ülkenin sarsılmaz savunucusu olan bu iki şahsiyetin menzile ulaşırken takip ettikleri yolun ‘inanç’lar konusunda farklılaşması, yaşadıkları dönemin buhranlı, çalkantılı atmosferiyle beraber düşünülmelidir. Özellikle şiirleriyle bayraklaşan bu iki değerimizin, günümüzde çok daha yakından incelenmesinde, düşünce hayatımızın daha sağlıklı bir zemine oturması bakımından yarar vardır.

Anahtar Kelimeler: Atsız, Serdengeçti, şiir, edebiyat

Elements within the Framework of National Sovereignty Serdengeçti and Atsız Thematic Poems on Knitting

Abstract

Osman Yuksel and Atsız, put forward the works, with their lives and thoughts of Turkish literature and intellectual life are still the most distinguished characters. These two names, depending on the core values and these values were fed the same source. The same ideal advocate defender of the same range of personalities, the two reached the road they have followed faith differentiation, their depression period, should be considered together with the turbulent atmosphere. In particular the value of these two poems flogged today examining much more closely, thought fit to the floor in a more healthy lives is a good idea.

Key Words: Atsız Serdengeçti, poetry, literature

Tanzimat döneminin buhranlı, marazi fikir bunalımlarıyla yoğrulan Türk aydını, Servet-i Fünûn döneminde kimliksiz bir batılılaşma eğilimine doğru yönelmiştir. Ancak bu süreçte, henüz yaşları genç ama milli şuurlarıyla uyanık ve olgun gençlerin tepkisiyle Türk edebiyatı ve düşünce hayatında farklı bir anlayışın temelleri atılacaktır.

Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip gibi aydınların öncülüğünde başlayan bu uyanışın kökleri, bu sahanın araştırmacıları tarafından -genel hatlarıyla- Vefik Paşa’ya oradan Mehmet Emin’e uzanan

* Öğr. Gör. Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Bölümü

bir dönemle ilişkilendirilmektedir. Edebiyatta ve tefekkür hayatımızda ortaya çıkan bu uyanışın, Cumhuriyetimizin temel prensiplerinin oluşturulacağı bir düşünce sistematüğını vücuda getirdiğı ise yadsınamaz bir gerçektir.

Türk tefekkür hayatı içinde yaşanan bu yeniden dirilişin, kendini ifade sahası ise kaçınılmaz bir biçimde edebiyattır. Şiir, roman, tiyatro gibi türlerde verilen eserlerle, milletin ruhunda zaten var olan düşünce ve anlayış yeşertilmiş, istikbalimizin önündeki engeller bu yolla bertaraf edilmiştir.

Cumhuriyetimizin ilan edilışinin hemen öncesinde, 20. asrın başında bu sıkıntılarla doğup yoğrulan iki önemli Türk mütefekkiri ve edibi Atsız ve Serdengeçti'nin şiirlerini vücuda getiren, onlara hayat veren tematik güç; bu düşünceler etrafında şekillenecektir.

Varsın parçalansın yurt için tenim!
Açılır kapısı bana cennetin!
Bayrağım olsun kanlı kefenim!
Ey vatan sensin benim velinimetim (Serdengeçti: 1995. 12)

Serdengeçti'nin “Cenk Türküsü” adını taşıyan bu şiirinde ortaya çıkan tematik yapıyla, Atsız'ın “Davetiye” adını şiirinde ön plana çıkardığı tema birbiriyle uyşur.

Keskin olur likörden ayranla kımız
Karnera' yı yere serer Tekirdağ' lımız,
Yurdumuzun çok tarafı olsa da kuru
Makarnadan kuvvetlidir yine bulguru...
Biz güleriz Foçyoların felsefesine,
Dayanır mı kırkı bir tek Türk efesine (Atsız: 2004. 33)

Bu dizelerin her şeyden önce ortaya koyduğu duygu “özgüven” dir. Hem Atsız hem de Serdengeçti, özgüvenleri gelişmiş, bunu mazisiyle buluşturun harmanlamış nesillerin varoluşuyla vatan-millet gibi kıymetlerin yüceleceğı kanaatini taşımaktadırlar. Her iki şairin şiirlerinden alınan bu dizeler, farklı yollardan da olsa aynı duygu ve düşünce etrafında buluştuklarını ortaya koymaktadır.

“Rahmetli Atsız Hoca, Türkiye'de; yiğitlik, mertlik, erkeklik, cesaret, civanmertlik gibi müspet vasıflar ifade eden ne kadar kelime varsa, hepsine birden layık olan yüksek bir seciye timsalidir.” (Öznur: 2006. 78)

Tespitlerini yapan Öznur, görünüşte Atsız'ın layık olduğu yüksek seciyei tarif ederken, özünde Atsız'ın şahsında, onun hayal ettiği Türk gencinin karakter çizgilerini işaret eder. Atsız'a göre seciyesi yüksek, kalbi ve ruhu Türk milletinin birlik ve beraberliğı duygusuyla dolu gençler, mazilerinde olduğu gibi dünya tarihine yön verecek, dünyanın arzuladığı

“adalet” i kendisi dışındaki uluslara taşıyabilecek aşamaya gelebilecektir. Ancak Atsız, bu davada, “hilâl” ve “haç” ın amansız mücadelesinin de farkındadır. Atsız’a göre özgüven, başarının ta kendisidir. Serdengeçti ve Atsız’ı buluşturan duygu tam da burada ortaya çıkar. Serdengeçti’nin:

Akdeniz hilâllindir, salibin değil!..
Ey!.. Emperyalist, muhteris Avrupa!..
Bu hakikatin önünde eğil!.. (Serdengeçti: 1995. 19)

şeklindeki bu dizeleri, haklı bir davanın, yüksek perdeden dünyaya ilanı olmakla beraber, arzulanan, özlenen bir mazinin gençlere ihtarı olarak da algılanmalıdır. Hilâl ve Salîb’i imgesel anlamından farklı düşünüp günümüzün “Doğu-Batı” meselesiyle özdeşleştirirsek, bu dizelerin taşıdığı anlam daha iyi anlaşılacaktır.

Bakiler, Serdengeçti’nin bu tavrını,

“Osman Yüksel’in, zor devirlerin, zor şartların, iptidâî düşüncelerin ve değerlendirmelerin örsünde dövüp dövüp, ezip ezip fikir bayrağını dalgalandırmaya çalıştı (Bakiler: 1993. 187). cümleleriyle özetlemektedir.

“Hülâsâ Serdengeçti, Türk milliyetçilik ülküsünün ve İslâm imanının yarım asırdır hiçbir kuvvetin burcundan indiremediği bayraklardan biri olmuş ve daima Hakk’ın, hakikatin yanında yer alarak doğru bildiklerini belirtmiştir” (Aydeniz: 1985. 134). değerlendirmesini yapan Aydeniz’ de aynı kanaatleri ortaya koymaktadır. Serdengeçti’nin,

Biz Türk ordularının namağlup erleriyiz
Biz kutlu yarınların ilk mübeşşirleriyiz
Biz esaret ne bilmeyiz
Biz yalnız Alsancağın önünde eğiliriz.(Serdengeçti: 1995. 39)

mısraları, yukarıdaki tespitleri doğrular niteliktedir. Atsız’ın,

Bayrak ki bütün kaybedilen yurtları toplar (Atsız: 2004. 81)

dizesiyle bütünleşen bu değerlendirmeler iki şairin edebi şahsiyetini işaret eden imgeler barındırmaktadır.

Bütün bu birlikteliği Adsız’ ın koşulsuz “Turan” fikri bozar.

“Türkçülük ve Turan ideali Türk illerinin istiklâllerini kazanarak bütün Türklerin bir bayrak altında toplanma ümit ve hayali Adsız’ı bir büyü, bir din gibi sarmıştır (Yalçın: 1985. 46).

cümleleri, Süleyman Yalçın'ı aynı sonuca taşır. Birçok hususta aynı heyecanla haykıran ve aynı duygularda birleşen bu iki şairden Serdengeçti inançları konusunda Atsız'dan ayrılır.

Milli duruş insiyatifiyle ise Serdengeçti Atsız'dan farklı değildir. Bir Kahraman Bekliyoruz adlı şiirinin şu dizeleri;

Volkan gibi lâv atmış, ne susmuş ne sönmüşüm.
Ben bir iman uğruna çılğınlara dönmüşüm(Serdengeçti: 1995. 138)

aynı kutlu heyecanı ve azmi gösterir. Ancak,

Biz Âdem'i topraktan yarattık diyen din!
Adını ilân eder hergün Muhammed'in!(Serdengeçti: 1995. 102)

dizeleriyle ise iman yönü pekişmiş bir şair portresi çizer.

“O, etrafında rezalet ve sahtelik metalarının çokluğu dolayısıyla devamlı tiksirmek, ders vermek, hizaya getirmek ve teşhir etmek zorunda kaldığından, hiciv yapmaktan eser vermeye pek az fırsat bulmuştur. Hırsız kovalamak yüzünden ne bir güven duyabilmiş ne de damıtılmış fikir ve sanat uykularına yatıp rüyaların meyvesini devşirmiştir” (Daşdemir: 1990. 50-51).

derken Daşdemir, bir yönüyle onun çileli ömrüne, öbür yönüyle de aksiyoner kimliğine dikkat çeker. Bu nitelemeler, yitik sahipsiz bir ozanın hayatını özetlemek için değil; tevazusu, dirayeti ve şahsiyetiyle sembolleşmiş bir dava adamının çilekeş ömrünün yansımalarına matuf olmalıdır. Atsız'ın,

Gam mı ceylân gözlüler bizlere yâr olmasa?
Yeter ki kılıçlarla süngüler yâr olmalı.
Rahat yatakta ölmek sanki değil mi tasa?
Savaş ve er meydanı bize mezar olmalı. (Atsız: 2004. 10)

dizeleri, bu düşünce ikliminin sert, kararlı izlerini taşır.

Serdengeçti,
Çanakkale'de karışan kanlarımız
Daha sulardan uçmadı!..
Daha tek gemimiz tek neferimiz
Salipten korkup kaçmadı... (Serdengeçti: 1995. 21)

dizeleriyle haykırırken, Atsız'la aynı davanın kutlu yolunda buluşur.

Gültekin Tarı'nın;

“Hayatı, Türk milletinin dert ve davalarının cefasını taşımakla geçmiş bir mücadele ve fikir adamıdır.” (Tarı: 1983. 32-33)

tespiti Serdengeçti ile ilgili olmakla beraber, aynen Atsız'ın hayatı ve davası için de geçerlidir. 19. asrın buhranlar ve çalkantılarla geçen sıkıntılı sürecini çok yakından hisseden bu iki dava ve aksiyon adamı, idrak ettikleri 20. yüzyılın kendisinden önceki yüzyılın mirasçı olmasına, Türk tefekkür hayatı cephesinden müsaade etmemeye kararlıdır. Ancak bu dava çileli ve yorucudur. Fakat bu iki fikir ve edebiyat adamı, gücünü mazisinden alan bir iştiyak ve imanla doğru bildikleri kutlu yolda yürümeyi başarmışlardır.

Hürriyet ve milliyet, zaferler denizinde

Afyon'un sırtlarında düşmanı boğan bizdik;

Yürüyüp hiç durmadan şerefimizin peşinde

İzmir'in ufuklarında, bir anda doğan bizdik. (Serdengeçti: 1995. 25)

dizeleri, bu tarihsel etkileşimin ve ortak düşüncenin yansımalarını barındırmaktadır. Serdengeçti'nin epik yönünü kuşatan İslami değerler, bir kültür birliğinin imasını barındırır. “Kanlı Bahar” adını taşıyan şiirindeki,

Akif'in gür sesinden

Yunus'un nefesinden

Gökâl'ın hevesinden

Bir şeyler var içimde. (Serdengeçti: 1995. 127)

bu mısralar, sadece kılıç ve kanın hakim olduğu epik bir söylevin dışına çıkıp bunlara bir ruh ve kimlik kazandıran ideallere işaret etmektedir. Aynı davanın farklı imgeleriyle yoğrulmuş bu iki şairin farklılıkları bu noktada belirginleşir. Atsız'ın;

Yok sayıp sen de bu ruhsuz sürüyü

Kılavuz yap ebedi Gök Börü'yü

...

İzleyip Gök Börü'nün gölgesini

Gezelim gel kömen ülkesini (Atsız: 2004. 40)

bu dizeleri ile Serdengeçti'nin yukarıdaki dizeleri karşılaştırıldığında, hem imgesel anlamdaki ayrılıklar hem de düşünce zemininde beliren ince farklılıklar gözlemlenebilecektir.

Durbilmez'in ve Tevetoğlu'nun şu tespitleri bu anlamda önemlidir.

Durbilmez, Atsız için;

“Tarihi bir romantizm ve destanlar devrinin esrarlı dünyasından süzülen büyük Türkçü, daha çok vatan Türklük, Türkçülük, Turancılık, ülkü ve kahramanlık temalarını işlemiştir.” (Durbilmez: 1997. 38)

derken, Tevetoğlu;

“Önce şunu belirteyim ki, Atsız’ın mefkûre yapımdaki payı, anamın ve babamın maddi ve manevi varlığındaki hakları kadar büyüktür. Fikir, ideal ve iman yapımı oluştururken Atsız’dan çok şey aldım. Ebedi aleme göç etmişler de, halen yaşayanlar da dahil, çağımızın diğer Türkçü Atsız yoldaşları gibi ben de Türklük için, yekpare tarih, yekpare vatan, yekpare millet, yekpare devlet, yekpare kültür ve medeniyet fikrini Atsız’ dan öğrendim, Atsız’ dan aldım.” (Tevetoğlu: 1989. 19)

cümlelerini kurmaktadır. Bu aynı kaynaktan beslenen iki Türk mütefekkirinin tematik anlamda farklılaştıkları nokta Serdengeçti’nin şu dizeleri ile daha da belirginleşir.

Biz Âdemi topraktan yaratmışız diyen din!

Adını ilân eder her sabah Muhammed’in... (Serdengeçti:1985. 134)

Türk edebiyatı ve düşünce hayatının bu iki çağdaş ismi, çoğu zaman aynı eksende birleşen bir düşünce yapısına sahiptir. Ancak, düşünce yapılarındaki ‘inanç’ dinamikleri onları az da olsa birbirlerinden farklılaştırmaktadır.

Sonuç

Osman Yüksel ve Atsız sadece ürettikleri eserleri ile değil, Türk düşünce hayatına kattıkları misyonla da çok önemli iki şahsiyettir. Cumhuriyet devri Türk edebiyatının otuzlu kırklı yıllarından itibaren daha da keskinleşen fikri ayrılıklar ve bunların yarattığı buhranlı süreçlerde, yazıları düşünceleri ve farklı edebi alanlardaki yazılarıyla Türk aydınına ve insanına bir ideal oluşturma gayreti içinde olmuşlardır. Her iki ismin bu anlamdaki gayretleri ve hayatları, bugünü idrak edenler için ibret verici ve yol gösterici mesajlar barındırmaktadır.

Kaynakça

AYDENİZ, Rafet, Osman Yüksel Serdengeçti, Türk Edebiyatı Dergisi, Aralık, 1985, s.134, İstanbul, s.58

ATSIZ, Hüseyin Nihal, Yolların Sonu, İrfan Yay., İstanbul, 2004, s.10, 7.Baskı

Yolların Sonu, İrfan Yay., İstanbul, 2004, s.33, 7.Baskı

Yolların Sonu, İrfan Yay., İstanbul, 2004, s.40, 7.Baskı

Yolların Sonu, İrfan Yay., İstanbul, 2004, s.81, 7.Baskı

BAKİLER, Yavuz Bülent, Osman Yüksel Serdengeçti, Timaş Yay., İstanbul, 1993, s.187

DAŞDEMİR, Lâtif, Osman Yüksel'in Türk Edebiyatı Dergisinde Çıkan Yazılarına Dair Yahut O'nun Sanatçı Yönü, Türk Edebiyatı Dergisi, Kasım, 1990, s.205, İstanbul, s.50-51

DURBİLMEZ, Bayram, Hüseyin Nihal Atsız'ın Şiir Dünyası, Türk Yurdu Dergisi, Aralık, 1997, C.17, s.124, Ankara, s.38

ÖZNUR, Hakkı, Ülkücü Hareket ve Portreler, C. 6, Alternatif Yay., Ankara, 2006, s.78

SENGEÇTİ, Osman Yüksel, Akdeniz Hilâlidir, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 1995, s.12

Akdeniz Hilâlidir, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 1995, s.19

Akdeniz Hilâlidir, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 1995, s.21

Akdeniz Hilâlidir, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 1995, s.25

Akdeniz Hilâlidir, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 1995, s.39

Akdeniz Hilâlidir, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 1995, s.102

Akdeniz Hilâlidir, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 1995, s.127

Akdeniz Hilâlidir, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 1995, s.138

TARI, Gültekin, Bir Gönül Erinin Gönül Zenginliği, Türk Edebiyatı Dergisi, Haziran, 1983, s.116

TEVETOĞLU, Fethi, Büyük Türkçü Atsız Kimdir? Türkçülükteki Büyük Rolü Nedir?, Yeni Orkun Dergisi, Ekim-Kasım, 1989, s.19, İstanbul

YALÇIN, Süleyman, Hocam Nihal Atsız, Türk Edebiyatı Dergisi, Aralık, 1985, s.134, İstanbul, s.46